

TATJANA PUŠKADIJA RIBKIN
Zagreb

IMOVINA ISUSOVAČKOG, KASNIJE PAVLINSKOG
SAMOSTANA U VARAŽDINU

DAS EIGENTUM DES JESUITEN – SPÄTER PAULINERKLOSTER IN VARAŽDIN

Nach der Abschaffung des Paulinerordens im Februar 1786 wurde unter anderem auch der Paulinerkloster in Varaždin abgeschafft, der die unverstaatlichte Besitztümer des Paulinerklosters, der grösstenteils erhalten geblieben ist, ist zu ersehen, was die Pauliner von den Jesuiten geerbt haben, welche Eigentümer nach Budim gebracht worden sind, und was der Kirche Marias Himmelfahrt übriggeblieben ist. Das Verzeichnis des Eigentums und der Ordensbrüder zur Zeit der Abschaffung spricht von dem Leben und der Arbeit der Ordensbrüder, aber auch des Klosters selbst.

Isusovački red dokinuo je papa Klement XIV. u kolovozu 1773. a imovina ukinutih kolegija i rezidencija trebala je, pošto se pod mire pasivna dugovanja i osiguraju zatečeni redovnici, poslužiti promicanju školstva. Da bi se utvrdila njihova imovina, bile su za svaki pojedini kolegij imenovane tročlane komisije koje su trebale sastaviti popise nepokretne i pokretne imovine. Među ostalima, sačuvan nam je i imovnik kolegija u Varaždinu.¹ U okviru varaždinskog kolegija bila je uz ostalo crkva Uznesenja Marijina i gimnazija, a pod njegovim pokroviteljstvom Zakmardijev konvikt, Đačka Marijina kongregacija, Građanska (tzv. njemačka) Marijina kongregacija i Bratovština muke i smrti Isusove,² koje tom prilikom nisu bile izričito ukinute, ali im je imovina bila popisana.

Aktivna imovina kolegija podržavljena je i predana središnjem školskom fondu, a crkva, konvikt, kongregacije i bratovštine djelovale su kao i ranije. U gimnaziji su, osim sada već bivših isusovaca, profesori mogli biti i pripadnici drugih redova koji su primali plaću od države.

Na zamolbu pavlina, uz odobrenje kraljice Marije Terezije, bivši isusovački kompleks predan im je tek 1776. Naime, u katastrofalnom požaru koji je zadesio Varaždin 24. travnja 1776. oštećen je i bivši isusovački kompleks, pa je vjerojatno i to ubrzalo odluku Marije Terezije kako bi se pavlini pobrinuli za njegovo obnavljanje i oživljavanje rada, posebno gimnazije i crkve.

Poznato je isto tako da je Josip II., u okviru svojih brojnih reforma, uz povećanje broja trivijalnih škola namjeravao povećati i broj župa. U tom cilju valjalo je izgraditi nove crkve, povećati broj župnika i urediti za njih odgovarajuće župne dvorove. Uz obrazloženje da država za to nema potrebnih sredstava, počeo je on već 1782. dokidati pojedine samostane. Prvi su na udar došli oni imućniji, kao i oni malobrojni, u kojima su dokazane neke nepravilnosti. Kako to nije bilo dostatno, na red su dolazili samostani, muški i ženski, u kojima se redovnici ili redovnice nisu bavili "društveno korisnim" poslovima, kao npr. vođenjem škola, neposrednim dušobrižništvom, njegom bolesnika i sl. Iako slovom tih reforma u početku nisu dokinuti pojedini redovi, nego je trebao biti samo reduciran broj samostana, nešto kasnije neki su redovi i posvema ukinuti, među njima u prvom redu klarise.⁴ Pavlinski red, koji prema prvobitnoj zamisli nije trebao biti ukinut jer su pavlini imali crkve za građanstvo i predavali u gimnazijama, ipak je uredbom Josipa II. dokinut u svim pokrajinama Habsburške monarhije.⁵

Odluku o ukidanju svakog pojedinog samostana pročitala bi svim okupljenim redovnicima tročlana komisija koja je bila određena za svaki samostan posebno. Redovnicima su pročitana njihova prava i obveze, a neposredno nakon toga pristupilo se popisivanju imovine samostana: gotovine u blagajni, vlastitog aktivnog i pasivnog kapitala, nepokretne imovine, zaklada, crkvenih dragocjenosti, knjiga i rukopisa, arhiva i druge pokretne imovine. Glede crkve, ako je mjesno stanovništvo željelo da crkva i dalje djeluje, ostavljala bi se ona oprema koja je bila neophodna za redovno bogoslužje. Posebno dragocjeni predmeti, knjige i rukopisi popisivani su odvojeno i s obrazloženjem da nisu neophodni, trebali su biti poslani u Budim (Peštu). Manje vrijedna "suvišna" crkvena oprema mogla je biti odstupljena novootvorenim župama ili prodana na dražbi, time da su dobivena sredstva dodijeljena središnjem vjerskom fondu. Posebno su popisivani svi prisutni redovnici i njihova lična imovina.

Kao i prilikom ukidanja isusovačkih samostana novaci su bili vraćeni svojim kućama, a redovnici su mogli birati između nekoliko mogućnosti. Tako: mogli su prijeći u neki drugi red ili samostan, u tom slučaju bili su im plaćeni putni troškovi a uz to i jednokratna pomoć od 150 f, istupiti iz reda, baviti se nastavničkim ili profesorskim zanimanjem za što bi dobivali redovitu plaću od državnog školskog fonda ili postati župnicima u novoosnovanim župama položivši prethodno odgovarajući ispit. Ako su bili stari ili nemoćni, primali su doživotnu mirovinu koja se kretala u prosjeku od oko 300 f godišnje.

Svi redovnici morali su napustiti samostan najkasnije 5 mjeseci nakon obznanjene odluke o ukidanju, time da su u međuvremenu redovnici dobivali 40 xr, redovnice 30 xr, a prior 1 f dnevno. Ta sredstva davana su samostanu za njihovu prehranu i odjeću. Prilikom napuštanja samostana svaki je novak ili redovnik mogao uzeti sa sobom svoju osobnu imovinu, odnosno sredstva koja je donio u samostan.

Obavijest o ukidanju pavlinskog samostana u Varaždinu priopćena je redovnicima 20. ožujka 1786.⁷ Neposredno nakon toga pristupilo se popisivanju imovine. Predstavnicima Komorskog administratorata imenovani su Stjepan Czernko⁸ i kraljevski tridesetničar Frnjo Ivanić u nazočnosti tadanjega priora samostana Ferdinanda Segertha, koji se nije supotpisivao na pojedinim priložima. U popisivanju imovine sudjelovali su i neki obrtnici koji su pomogli pri procjeni predmeta iz svoje struke. Popisivanje je dovršeno 20. lipnja 1786. kada je sastavljen sumarni pregled.

Popis imovine pavlinskog samostana ne može se smatrati nepoznatim, ali se izričito ne spominje.⁹ Posebno je zanimljiv zbog toga što se usporedbom s imovnikom isus-

ovačkog kolegija može vidjeti koja je imovina isusovačkoga kolegija podržavljena, što je preostalo i preneseno pavlinima, što su pavlini donijeli sa sobom i što se na kraju zbilo sa svom tom imovinom. Uzgred valja napomenuti da su u okviru reforma Josipa II. ukinute sve kongregacije i bratovštine, među njima i one koje su već spomenute, njihova imovina je popisana, vrijedniji predmeti poslani su u Budim, preostali su prodani na dražbi, a prihod upućen središnjem školskom fondu.

Osnovna razlika među imovnicima isusovačkog kolegija i pavlinskog samostana u Varaždinu je u tome što pri popisivanju isusovačke imovine, npr. pri procjeni vrijednosti određenoga imanja, nije utvrđivana **vrijednost** toga imanja, nego samo **godišnji prihod**. Zgrade su opisane, ali nije označena njihova vrijednost, što je učinjeno pri popisivanju pavlinske imovine. Iako je rezultat skoro isti, imovina je podržavljena, ipak nam popis imovine pavlinskog razdoblja donosi neke vrlo zanimljive podatke i pojedinosti o sudbini pojedinih predmeta, ali isto tako i o životu redovnika u samostanu u ono vrijeme.

Kako bi se što bolje sagledalo stanje pavlinske imovine prilikom dokidanja samostana u Varaždinu, donose se u nešto sažetijem obliku neki sačuvani prilozi popisu od kojih većina dovoljno govori i sama za sebe. Usporedo s time nastoje se ti podaci usporediti s onima iz imovnika isusovačkoga kolegija.

Sumarni popis imovine dokinutoga pavlinskog samostana u Varaždinu

Broj priloga	Aktivna imovina	f	xr	
1	Nađeno u gotovini	48	-	
2	Vlastiti aktivni kapital	26.444	-	
2A	Zakladni kapital	9.760	-	
2B	Crkveni kapital	6.660	-	
2C	Školski kapital	1.000	-	
4	Aktivni dugovi	220	44	
7	Procjena vrijednosti zatečenih živežnih namirnica i pokretne imovine	458	51	1/4
9	Procjena vrijednosti crkvenih paramenata i drugih predmeta koji ostaju crkvi	5.180	14	1/2
9A	Procjena vrijednosti viška paramenata i druge crkvene opreme koja će biti poslana u Budim	2.456	30	1/2
10	Knjižnica	19	26	
11	Procjena vrijednosti oranica i livada u okolici Varaždina	2.871		-
	Procjena vrijednosti vinograda u okolici Varaždina	1.289	40	
12	Procjena vrijednosti crkvene zgrade	15.696	48	
	Procjena vrijednosti zgrade samostana	21.408	53	
	Procjena vrijednosti kuća u podgrađu	5.500	42	
	Procjena vrijednosti majura izvan grada	1.694	24	
14	Procjena vrijednosti imanja u Nedeljancu	2.020		-
	Ukupno	102.706	10	1/4

Broj priloga	Pasivna imovina	f	xr	
2A	Zakladni kapital	9.760	-	
5	Pasivni kapital	100	-	
6	Pasivni dugovi	909	22	
2C	Školski kapital	1.000	-	
2B	Crkveni kapital	6.660	-	
9	Crkveni paramenti i druga oprema koja ostaje crkvi	5.180	14	1/2
12	Crkvena zgrada	15.696	48	
Ukupno		39.306	24	1/2
Oduzme li se ovaj iznos od ukupne imovine,		102.706	10	1/4
preostaje iznos od		63.399	43	3/4
koji će biti predan središnjem vjerskom fondu.				

Imovnik isusovačkog kolegija u Varaždinu može se, uvjetno rečeno, podijeliti na dva dijela. U prvome popisana imovina je i procijenjena, u drugome je imovina samo popisana, ali nije i procijenjena.

Ukratko se opisuju zgrade kolegija s gospodarskim zgradama, osim crkve Uznesenja Marijina i kapele građanske Marijine kongregacije te školske zgrade, koje se sve nalaze u krugu kolegija, međutim sve te zgrade nisu procijenjene za razliku od imovnika pavlinskog samostana.

Svako pojedino imanje kolegija opisano je dosta opširno, no bit će dostatan sumarni pregled s napomenom da su navedeni samo godišnji prihodi s pojedinih imanja. Tako:

1	Zemljišta i imanja na području grada Varaždina ¹⁰	569 f	47 3/5	xr
2	Vinogradi u Sv. Iliji	137 f	29 1/2	xr
3	Kuće i imanja u Vinici	77 f	25 1/2	xr
4	Vinogradi u Zauriću	218 f	18 3/4	xr
5	Kućan	1.961 f	58	xr
6	Ivanec i Potočec	518 f	6	xr
Ukupno		3.483 f	5 7/20	xr

Od toga se iznosa odbija 150 f koje treba isplatiti za popravke zgrada, te 752 f 10 4/5 xr za plaće službenika na pojedinim imanjima, što se isplaćuje dijelom u gotovini, a dijelom u naturi. Priložena je tabela s preciznim popisom što se kome isplaćuje. Čistim prihodom smatra se :

Slijedi popis aktivne imovine kolegija, tako	
- u raznim bankama u Beču i Grazu, uz 4 % kamata	28.358 f 42 1/2 xr
U Hrvatskoj:	
- kod grofa Josipa Keglevića, od kolovoza 1770. uz 5 % kamata	29.000 f
- kod nasljednika grofa Josipa Draškovića od srpnja 1719.	1.200 f
od veljače 1746.	1.300 f

U Slavoniji:

- kod Ivana Strižića, podžupana Požeške županije od 1768.

uz 5 % kamata	4.000 f	
Dotekle i isplaćene kamate	1.274 f	11 3/5 xr
Gotovina u blagajni	128 f	35 xr
U međuvremenu uplaćeni dugovi	176 f	56 1/2 xr
Ukupni iznos aktivne imovine je	65.438 f	25 3/5 xr

Usporedi li se popis aktivne imovine kolegija s onim iz 1769. koji spominje Vanino (str. 392), vidi se da su isusovci u međuvremenu povukli iz inozemnih banaka dosta velika sredstva i predali ih grofu Josipu Kegleviću.

Pasivni dugovi od 2.683 f 42 9/10 xr najvećim su dijelom imovina Zakmardijeva sjemeništa, već prije spomenutih kongregacija i dugovi raznim obrtnicima.

Iako se na prvi pogled čini da je aktivna imovina isusovačkog kolegija u usporedbi s onom pavlinskog samostana bila gotovo ista, nije baš sasvim tako, jer u isusovačkom imovniku nije navedena vrijednost zgrade crkve, samostana i drugih gospodarskih zgrada, imanjima je označen samo godišnji prihod, a pokretna imovina nije uopće vrednovana, nego je samo popisana.

Pregled vlastitoga aktivnog kapitala pavlinskog samostana u Varaždinu (Prilog 2.) dovršen je 28. ožujka 1786. Kao što je to onda bio običaj, raspoloživa sredstva davana su u zajam pojedincima uz odgovarajuće jamstvo i obično 5 % kamata godišnje koje su se koristile za pokrivanje tekućih potreba. Prilikom sastavljanja pregleda precizno su popisani zajmoprimci, njihovo prebivalište, visina zajma, od kada teče, te da li su na vrijeme isplaćene kamate. U slučaju smrti zajmoprimca označeni su njihovi nasljednici ili osobe koje su na sebe preuzele zajam i isplatu kamate. Taj pregled, a i oni koji će slijediti daju nam uvid u potrebe za aktivnim kapitalom kako nekih plemićkih obitelji tako i pojedinih građana. Može se primijetiti da su neki zajmovi nastali i prije nego što je uspostavljen pavlinski samostan u Varaždinu, ali nije označeno s koga su preneseni. Podaci u pregledu nešto su skraćeni, izostavljeno je prebivalište zajmoprimca jer se radi o mahom poznatim osobama te podaci o isplaćenim kamatama. Dužnici su:

1. grof Ladislav Erdödy (grof Ivan ml. Erdödy) od listopada 1743. 2.500 f
2. grof Julije Keglević, od 1773. 3.550 f
3. grof Petar Troilo sermage (grof Petar Ivan Sermage) od studenoga 1772. 1.500 f
4. grof Petar Troilo Sermage i njegova supruga Ana Marija grofica Drašković (grof Petar Ivan Sermage i njegova supruga Josipa grofica Keglević) od siječnja 1785. 1.000 f
5. Isti, od ožujka 1785. 1.000 f
6. Isti, od svibnja 1785. 1.000 f
7. Isti, od srpnja 1785. 1.000 f
8. grof Tomo Nadasdy, od studenoga 1774. 2.800 f
9. grofica Katarina Keglević, udovica Patačić od rujna 1778. 2.680 f
10. Ista, od studenoga 1778. 611 f
11. grof Ladislav Erdödy, od studenoga 1779. 1.200 f
12. Donat Lukavski i njegova majka Josipa Krajačić, od veljače 1776. 1.000 f
13. Isti, od veljače 1776. 400 f

14.	Donat Lukavski, od veljače 1776.	600 f
15.	Julijana Fekete, udovica grofa Antuna Jankovića, od kolovoza 1776.	1.950 f
16.	Ivan Krstitelj Juranić, od lipnja 1780.	300 f
17.	Stjepan Matačić, od siječnja 1786.	2.100 f
18.	Ana Pisačić, udovica Šimunić, od svibnja 1785.	400 f
19.	Pavao Juras i njegova žena Terezija Hosnjak, od svibnja 1786.	400 f
20.	Josip Pihler, od svibnja 1785.	50 f
21.	Andrija Pitterman i njegova žena Ana Marija, od 12. ožujka 1786.	50 f
22.	Ana Marija Böschin, udovica Kaučić, od rujna 1785.	400 f
23.	Josip Janešić, mesar, i njegova žena Roza Mateković, od travnja 1770.	150 f

Ukupno 26.441 f

Prema tome, čisti je prihod, pod uvjetom da su kamate isplaćivane na vrijeme, bio oko 1.320 f.

Jedan od posebno zanimljivih je Prilog 3. u kojem je popisano porijeklo pobožnih zaklada:¹¹

1.	plemeniti Martin Muer, od 1703. Zaklada je prenesena s pavlinskog samostana u Lepoglavi	1.000 f
2.	Nikola Radečić, župnik, od 1776. Zaklada je prenesena s pavlinskog samostana u Olimju	1.000 f
3.	Tomo Perc, postolar Zaklada je prenesena s pavlinskog samostana u Lepoglavi	100 f
4.	Martin Boltižaj Zaklada je prenesena s pavlinskog samostana u Lepoglavi	100 f
5.	Franjo Hrnčević, župnik u Hernetiću Zaklada je prenesena s pavlinskog samostana u Sveticama	1.400 f
6.	plemeniti Mihael Desić Zaklada je prenesena s pavlinskog samostana u Sveticama	280 f
7.	plemeniti Vincent Desić Zaklada je prenesena s pavlinskog samostana u Sveticama	280 f
8.	plemeniti Juraj Desić Zaklada je prenesena s pavlinskog samostana u Sveticama	280 f
9.	plemeniti Stjepan Jurasić Zaklada je prenesena s pavlinskog samostana u Sveticama	20 f
10.	Juraj Mataković Zaklada je prenesena s pavlinskog samostana u Sveticama	200 f
11.	Petar Krajačić, župnik u Božjakovini Zaklada je prenesena s pavlinskog samostana u Remetama	1.000 f
12.	plemeniti Juraj Ligutić Zaklada je prenesena s pavlinskog samostana u Remetama	100 f
13.	plemeniti Aleksandar Kukuljević Zaklada je prenesena s pavlinskog samostana u Čakovcu	2.000 f
14.	plemeniti Wolfgang Nagy Falussy Zaklada je prenesena s pavlinskog samostana u Čakovcu	
	Ukupno	9.760 f

Godišnje kamate na taj iznos bile bi 488 f

Iz ovoga se popisa vidi da su samostani u Olimju, Lepoglavi, Sveticama, Remetama i Čakovcu i na ovaj način pomogli novoosnovanom samostanu u Varaždinu, koji je praktički bez vlastitih prihoda preuzeo oštećeni u požaru nekadašnji isusovački kolegij.

Budući da su zakladatelji oporučno ostavljali samostanu spomenuta sredstva time da se za uzvrat za njihovu dušu i duše njihovih srodnika održi određeni broj misa, to je prihod od tog kapitala pripadao crkvi koja nije podržavljena, pa se stoga smatrao istodobno i aktivnim i pasivnim sredstvima, što se vidi iz sumarnog pregleda.

Kome su sredstva od pobožnih zaklada dana u zajam vidi se iz Priloga 2A:

1.	grof Ivan Drašković (grof Franjo Drašković) (vidi Prilog 2B) od svibnja 1785.	700 f
2.	grofica Katarina Brandis, udovica Drašković, (grof Franjo Drašković) (vidi Prilog 2B), od studenoga 1785.	400 f
3.	Julijana Fekete, udovica Janković, (vidi Prilog 2/15) od lipnja 1774.	2.760 f
4.	Ista, od rujna 1766.	2.000 f
5.	Donat Lukavski i njegova majka Josipa Krajačić (Vidi Prilog 2/12,13,14 od ožujka 1775.	2.500 f
6.	Ivan Horvat iz Turnišća, od studenoga 1777.	1.000 f
7.	Ivan Kattan iz Karlovca, od siječnja 1779.	300 f
8.	Andrija Pitterman (vidi Prilog 2/21), od prosinca 1785.	100 f
Ukupno		9.760 f

Napose je zanimljiv pregled kapitala crkve Uznesenja Marijina (Prilog 2B). Budući da taj kapital dokidanja isusovačkog, a isto tako i pavlinskog reda nije podržavljen, vodi se usporedno kao aktivna i pasivna stavka.

Darovatelji određenoga iznosa često su izričito napominjali u koju svrhu daju novac. Taj se kapital uzajmljivao uz 5 % godišnje kamate, koje su se onda namjenski trošile. U isusovačkom imovniku, za razliku od pavlinskog, nisu izričito navedene osobe kojima su davana ta sredstva. Kako bi se dobila što bolja slika o tome kako je kapital pritežao, spominju se prvo stavke iz isusovačkog imovnika. Tako

1.	Nikola Bedeković poklonio je crkvi 1650. vinograd Klobučar, prodajom kojega je dobijeno	150 f
2.	grof Nikola Zrinski poklonio je 1653.	180 f
3.	razne osobe koje se poimence ne spominju, 1651.	1.000 f
4.	grofica udovica Nikole Zrinskoga za svjetiljku na oltaru Sv. Ksaverija, 1664.	300 f
5.	udovica grofa Trautmannsdorfa, 1669.	500 f
6.	Jelena Ručić za svjetiljku na oltaru Sv. Ignacija, 1674.	150 f
7.	udovica grofa Nikole Zrinskoga, 1676.	500 f
8.	gospodin Ivan Salaj, 1688. jednoga kmeta u protuvrijednosti od	100 f
9.	gospođa Magdalena Martenberg za loretsku kapelu, 1696.	35 f
10.	grofica Magdalena Drašković za ulje za svjetiljku u loretskoj kapeli, 1697.	300 f
11.	gospodin Baltazar Patačić za svijeće na oltaru Sv. Križa, 1699.	100 f
12.	nasljednici gospodina Špoljarića, 1701.	45 f

13. grofica Magdalena Drašković za uzdržavanje loretske kapele, 1719.	1.000 f
14. grof Gabriel Erdödy, biskup egerski, za poticanje štovanja Sv. Ksaverija, 1738.	1.000 f
15. gospodin Neusteter, za svijeće, putem varaždinskog Magistrata, godišnje	12 f
Ukupno	5.360 f

Godišnje kamate bile bi oko 280 f

Zajmoprincipi tih, a i kasnije primljenih sredstava, prema Prilogu 2B, bili su:

1. grof Julije Keglević, od kolovoza 1780.	1.300 f
2. grof Ivan Althan, od siječnja 1783.	1.000 f
3. Isti, od travnja 1784.	721 f
4. grof Josip Kazimir Drašković (udovica i nasljednici umrloga grofa Josipa Draškovića), od veljače 1746.	1.300 f
5. grof Ivan Drašković (udovica i nasljednici grofa Josipa Draškovića), od lipnja 1717.	1.200 f
6. Stjepan Cernko, od lipnja 1782.	165 f
7. Marta Terezija Zaverški, udata Bužan, od prosinca 1780.	300 f
8. Josip Pihler i njegova žena Terezija Patanščak, od srpnja 1779.	300 f
9. Ivan Hrušoci, od svibnja 1776.	134 f
10. Kr. i sl. grad Varaždin, od lipnja 1660.	234 f
Ukupno	6.660 f

Vidi se da je kapital crkve od 1774. do 1786. porastao za 1330 f, ali se ne spominje otkuda.

Školski kapital (Prilog 2C) u iznosu od 1000 f nalazi se od prosinca 1767. uz 5% godišnje kamate kod Antuna Zebića. Nema podatka o porijeklu toga kapitala, kao ni o tome s koga je prenesen na pavlinski samostan u Varaždinu. S obzirom na to što se radi o školskom kapitalu, prenosi se u stavku pasivne imovine samostana.

Prilog 4. odnosi se na aktivna dugovanja pavlinskom samostanu u Varaždinu. Tako:

1. Baron Winterschaften i njegova supruga grofica Thurn dobili su 11. svibnja 1785. zajam bez interesa	80 f
2. Andrija Pitterman, varaždinski građanin i mesar, bez obligacije i interesa	50 f
3. Mihael Poštuvančić, varaždinski građanin i ribar, ostao je za najam dužan 3 rala zemlje	6 f
4. Juraj Mlinarić, varaždinski građanin i sakristan samostanske crkve, pozajmio je 1785. bez obligacije i interesa	35 f
5. Mihael Župančić, varaždinski kamenorezac, nije vratio ni odradio preplaćeni iznos za popravke u crkvi	12 f
6. Pl. Josip Matačić, kao izvršilac oporuke pok. Stjepana Matačića, ostao je dužan	4 f
7. Pok. Stjepan Matačić ostao je dužan	33 f
Ukupno	220 f 41 xr

Pasivni kapital, dugovanje samostana u iznosu od 100 f odnosi se na zaostale kamate za zemljište koje je samostan otkupio, ali ga još nije isplatio (Prilog 5.) Budući da je

samostan dokinut, otplata duga odnosit će se na zakupnika toga zemljišta, Ignacija Sinkovića.

Iz popisa pasivnih dugovanja samostana (Prilog 6.) možemo posredno steći određeni dojam o životu i radu redovnika u samostanu. Bili su dužni:

1. doktoru medicine Lalangu za liječenje redovnika	33 f 45 xr
2. lončarskom majstoru Antunu Klemenšiću iz Čakovca za popravak 4 peći u samostanu i 3 u školi, preostalo	29 f 45 xr
3. stolaru Josipu Heueru za radove u samostanu	35 f 6 xr
4. kovaču Pettingeru	5 f
5. bačvaru Jurju Milleru	4 f 16 xr
6. varaždinskom trgovcu Danijelu Jacominiju za isporučenu raznu robu do 20. ožujka 1786.	16 f
7. mesaru Andriji Pittermanu za isporučenu teletinu i govedinu	120 f
8. pekaru Ivanu Pfeiferu za isporučeni kruh	27 f 24 xr
9. lepoglavskom gostioničaru Franji Passkeyju za isporučenu mast	40 f
10. varaždinskom građaninu Josipu Šeguliću za isporučenu mast	10 f 30 xr
11. ribaru Mihaelu Poštuvančiću za isporučenu ribu	31 f 12 xr
12. Varaždinskoj županiji za vapno	4 f
13. varaždinskom građaninu Ivanu Pfeiferu za vapno	8 f
14. varaždinskom zidarskom majstoru Mihaelu Taxneru za dovršenje popravaka, bijeljenje zidova i potkrovlja crkve koje je započeo Gotlieb Patzelt, zidarski majstor iz Ptuja treba isplatiti još za cigle i vapno potrebne za te radove	40 f 20 f
15. spomenutom ptujskom zidarskom majstoru Gotliebu Patzeltu, koji je prema ugovoru trebao obnoviti cijeli samostan, crkvu, školu i ostale pomoćne zgrade stradale u velikom požaru 1776., treba isplatiti zaostalih	334 f 14 xr
16. varaždinskom trgovcu Martinu Kreutzu	22 f
17. apotekaru Hartlu (Halteru) za medikamente	87 f 27 xr
18. kirurgu Ivanu Bolzeru za medikamente i liječenje	40 f 43 xr
Ukupno	909 f 22 xr

Prilog 11., koji se odnosi na procjenu vrijednosti oranica i livada te vinograda u okolici Varaždina, izgleda da nije sačuvan (ili do sada nije nađen), pa tako ne znamo na kojim su se zemljišnim parcelama nalazile, tj. da li su iste one isusovačke ili neke druge. Procijenjene su na 4.160 f 40 xr. Treba međutim ponovno naglasiti da se to odnosi na vrijednost nekretnina, a ne samo na godišnji prihod, kao što je to bio slučaj s procjenom isusovačke nepokretne imovine.

Isto tako nije nađen ni Prilog 12. koji se odnosi na procjenu crkvene zgrade, zgrade samostana, kuća u podgrađu i majura izvan grada, vrijednost kojeg se spominje u sumarnom imovniku pavlinskog samostana.

U Prilogu 14. vrlo se detaljno opisuje posjed u Nedeljancu. Ranije je pripadao pavlinima u Lepoglavi, a oni su prihode od tog imanja prepustili varaždinskom samostanu. Sastojalo se od 4 1/2 kmetska selišta s 5 obitelji i još nekoliko zemljišnih parcela od ukupno 26 rali, pretežno oranica i nešto vrta. Procijenjen je na 2020 f. Varaždinski su ga pavlini davali u zakup za 100 f godišnje, dakle približno 5 % od procijenjene vrijednosti.

U biti manje značajni, ali ipak znakoviti, jesu podaci o zalihama živežnih namirnica i pokretnoj imovini samostana (Prilog 7.), te usporedba sa sličnim podacima u imovniku isusovačkoga kolegija.

Prilikom dokinuća pavlinskog samostana zatečeno je 12 redovnika. Moguće pomoćno osoblje ne spominje se pa s toga stajališta treba promatrati i stanje zaliha. Među ostalima zatečeno je 167 lb svinjske masti, 33 lb špeka, 90 lb suhoga svinjskog mesa, zatim dosta velike količine ukiseljena zelja, nešto luka, oraha, osušena voća, 10 lb bijeloga brašna, 20 lb sušene ribe i sl. sve u vrijednosti od oko 80 f. Kao i obično, najveće su bile zalihe vina, oko 125 vedara, ali u usporedbi sa zalihama vina u isusovačkome kolegiju, oko 755 vedara, to je zanemariva količina. Najvrjednija stavka bila su dva konja, procijenjena na 50 f. U žitnici je bilo 10 vedara zobi, za razliku od isusovaca koji su imali veće količine pšenice, raži, ječma, zobi, prosa, heljde, kukuruza i dr.

Kuhinjsko posuđe, slično je kao i u isusovačkom kolegiju, ali u neuporedivo manjim količinama, popisano je po materijalu iz kojega je izrađeno. Tako kositreno procjenjivano je po težini uz navedeni broj komada, među ostalim 24 tanjura i 12 žlica. Slijedi bakreno, mjedeno, limeno, željezno i drveno posuđe. Dok se ne spominju noževi i viljuške, navodi se npr. daska za valjanje tijesta (7 xr), valjak za razvijanje tijesta (1 xr), žarač (12 xr) i slični manji predmeti.

U refektoriju je stol, 14 starih stolica presvučenih kožom, ormar s ladicama, a od pribora za jelo je 10 staklenih čaša za piće, 12 staklenih boca i 36 salveta. Ovakav raspored pribora za jelo može ukazati na to da se vjerojatno jelo u kuhinji gdje je bilo toplije (prisjetimo se, popis je rađen krajem ožujka i početkom travnja).

Za razliku od ovako skromnog pribora za jelo i kuhinjskog posuđa u pavlinskom samostanu, isusovci su imali vrlo dobro opremljenu kuhinju (prema onome vremenu), a posebno pribor za jelo koji se nalazi u reflektoriju. Tako npr. oko 140 raznih tanjura, ali 19 kositrenih žlica, 11 noževa i dr.

Dalje se popisuje inventar u bačvarskoj (oko 45 f) i stolarskoj radionici (oko 10 f) koje su postojale i u isusovačkom kolegiju s tom razlikom što pri popisivanju inventar nije procijenjen.

U štali su od vrijednijih predmeta bile dvije starije poštanske kočije, koje se spominju i u isusovačkom imovniku, i vjerojatno već prije spomenuta dva konja. Prema isusovačkom imeniku bilo je tu nekoliko raznih kola i kočija i osam konja.

Usporedbom ova dva imovnika može se razabrati da je pavlinskom samostanu od isusovačkoga ostalo samo ono najnužnije i manje vrijedno. Što se zbilo s ostalim, nije poznato...

Vrijednost zatečenih živežnih namirnica i pokretne imovine procijenjena je na 645 f 25 3/4 xr. U nastavku se objašnjava da su živežne namirnice u međuvremenu potrošene, vino je prodano po nižoj cijeni jer se počelo kvariti, konji su prodani na dražbi za svega 43 f, a zob su pojeli konji prije nego što su prodani. Tako je 20. travnja 1786. vrijednost pokretne imovine samostana bila svega 437 f 51 1/4 xr.

Iz izvješća o redovnicima zatečenim 20. ožujka 1786. u dokinutom pavlinskom samostanu u Varaždinu (Prilozi 7A i 13)¹³ vidimo tko su oni bili, od kuda porijeklom, čime su se bavili, što su imali u svojim sobama, kojim su se jezicima služili, kakvo je bilo njihovo zdravstveno stanje, kao i neke druge pojedinosti koje se moglo prikupiti iz nekih dodatnih izvora. Bili su to:

1. Ferdinand SEGERTH, prior, star 38 godina, iz Sv. Jurja u Hrvatskoj, u redu je 21 godinu. Govori hrvatski i latinski. Boležljiv je na plućima. Želi živjeti u Varaždinu. U njegovoj sobi nalazilo se među ostalim 12 stolica, 2 stola, ormari, krevet, 12 raznih slika i 50 knjiga. Bio je 1770. u Lepoglavi gdje je 1775. bio orguljar korepetitor. Profesor u varaždinskoj gimnaziji 1776. do 1778. Nakon dokidanja reda bio je administrator u Lepoglavi, a nešto kasnije i župnik tamošnje novoosnovane župe. Umro je 1809. u 62. godini života.

2. Remigije VALUSSY, pomoćnik priora, star 34 godine, iz Požege, u redu je 18 godina. Govori hrvatski, njemački, latinski i talijanski. Boležljiv je na plućima. Želi živjeti u Varaždinu. U njegovoj sobi uz standardni namještaj su dvije slike Majke Božje, 150 raznih knjiga, klavir, violina i jedna puška. U samostanu u Remetama bio je 1770., u Lepoglavi 1775., u Rimu 1776. do 1780. Od 1786. je kurator crkve Uznesenja Marijina u Varaždinu, 1788. do 1808. profesor je u varaždinskoj gimnaziji. Umro je 1817. u 64. godini života.

3. Danijel STULIĆ, profesor u gramatičkom razredu, star 46 godina, iz Jaske u Hrvatskoj, u redu je 24 godine. Govori hrvatski, njemački i latinski. Ima slabi vid. Želi živjeti u Varaždinu. U njegovoj sobi uz ostalo su dvije slike i jedna knjiga. Bio je orguljar u Sveticama 1770. do 1772., a 1782. do 1788. profesor, tada je umirovljen.

4. Nikola MURAUTH, stariji redovnik, star 54 godine, iz Varaždina, u redu je 34 godine. Želi živjeti u Varaždinu. U njegovoj sobi uz standardni namještaj je i 20 knjiga. Bio je 1770. prokurator u Lepoglavi, a 1775. isto prokurator u Remetama. Nakon što je red dokinut, stanovao je neko vrijeme u varaždinskom samostanu kao podstanar uz naplatu. Rođen je 1735. a umro 1812. u franjevačkom samostanu u Varaždinu, gdje je živio bez beneficijata.

5. Kuno KUTTER, profesor humaniore, star 34 godine, iz Preseke u Međimurju, u redu je 18 godina. Govori hrvatski, njemački i latinski. Želi živjeti u Varaždinu. U njegovoj sobi uz ostalo bile su dvije slike i 40 knjiga. Boravio je 1770. u Remetama, 1775. u Lepoglavi, zatim u Požegi, u Varaždinu 1779. - 1781. pa ponovno u Lepoglavi. Profesor u varaždinskoj gimnaziji 1783. do 1793. kada je umirovljen. Umro je 1797. u 45. godini života.

6. Edmund SCHNELLER, profesor gramatike, star 34 godine, iz Sv. Jurja u Hrvatskoj, u redu je 18 godina. Govori hrvatski, latinski, njemački i talijanski. Želi živjeti u Sv. Jurju u Varaždinskom generalatu. Imovina u njegovoj sobi nije popisana. Boravio je 1770. u Remetama, 1775. u Lepoglavi. Profesor je u varaždinskoj gimnaziji 1780. do 1803. kada je umirovljen. Umro je 1808. u 56. godini života.

7. Kazimir PAULAČIĆ, profesor humanistike, star 30 godina, iz Kamenskog u Hrvatskoj, u redu je 12 godina. Govori hrvatski, latinski i njemački. Želi živjeti u Varaždinu. U njegovoj sobi uz standardni namještaj je slika Blažene Djevice Marije i 80 knjiga u posebnoj ormariću. Umro je 1823. u 69. godini života.

8. Gabrijel TAFAIĆ, profesor gramatike, star 27 godina, iz Virja u Hrvatskoj, u redu je 10 godina. Govori hrvatski, latinski i njemački. Želi živjeti u Varaždinu. U njegovoj sobi uz ostalo su slike Sv. Ivana i Sv. Petra, te oko 50 knjiga.

9. Anastazije SIRČIĆ, pomoćnik profesora, star 26 godina, iz Križevaca, u redu je 9 godina. Govori hrvatski, latinski i njemački. Želi živjeti u Varaždinu. U njegovoj je sobi ormarić s knjigama, ali se ne navodi broj. Umro je 1827. u 67. godini života.

10. Simon JURISŠA, propovjednik hrvatski, star 32 godine, iz Koprivnice, u redu je 17 godina. Govori hrvatski, latinski i mađarski. Boležljiv je. Želi živjeti u Koprivnici. U sobi uz ostalo ima drvenu uru i oko 60 knjiga. Umro je 1828. u 77. godini života.

11. Mauricije KONČIĆ, drugi hrvatski propovjednik, star 36 godina iz Martinca, u redu je 14 godina. Govori hrvatski, latinski i kranjski. Želi živjeti u Varaždinu. U njegovoj sobi bilo je uz ostalo 9 raznih malih i velikih slika i oko 50 knjiga. Umro je 1812.

12. Tito BREZOVAČKI, njemački propovjednik, star 30 godina, iz Zagreba, u redu je 14 godina. Govori hrvatski, njemački i latinski. Želi živjeti u Zagrebu. U sobi uz ostalo ima policu za knjige, ali se broj knjiga ne spominje. Umro je 1805. u 48. godini života.¹⁴

Iz ovoga se izvješća vidi da su svi zatečeni redovnici bili porijeklom iz Hrvatske.

Knjižnica dokinutoga pavlinskog samostana u Varaždinu prema katalogu sastavljenom do 20. travnja 1786. (Prilog 10) imala je svega 120 knjiga. Tako mali broj može se smatrati na određeni način prividnim jer su redovnici u svojim sobama, kao što se to vidi iz Priloga 7A, imali najmanje oko 530 knjiga koje nisu popisane pa tako nisu poznati njihovi naslovi.

Sam katalog izrađen je vrlo precizno. Sadrži ove rubrike: redni broj, broj primjeraka, kratki naslov, autor, mjesto tiskanja, godina tiskanja, broj svezaka, format i cijena. Sistematizirane su skoro bez iznimke prema formatu, fol. 4to, 8vo. Pretežni broj knjiga je na latinskome jeziku, 4 knjige su na hrvatskom, 4 na talijanskom, 2 na mađarskom i jedna na njemačkom jeziku. Tiskane su u Antwerpenu, Amsterdamu, Augsburgu, Baselu, Beču, Berlinu, Bratislavi, Brescii, Brnu, Budimu, Frankfurtu, Györu, Ingolstadtu, Kölnu, Leidenu, Lyonu, Londonu, Milanu, Meinzu, Münchenu, Münsteru, Napulju, Nürnbergu, Parizu, Pragu, Rimu, Salzburgu, Strasburgu, Trnavi, Veneciji, Wittenbergu, Zürichu i 6 u Zagrebu.

Najstarija knjiga je Plinijeva "Povijest svijeta" tiskana u Baselu 1506. Između 1509. i 1550. ima 8 knjiga, 1550.-1600. je 15 knjiga, 1600.-1650. 30 knjiga, 1650.-1700. je 12 knjiga, a od 1700. su 43 knjige. Za 12 knjiga nije označena godina tiskanja.

Po sadržaju to su pretežno teološka djela različite razine, dva rječnika (španjolsko-talijanski i latinsko-njemački), udžbenici i gramatike grčkog, latinskog, hebrejskog i španjolskog jezika, po jedna ili dvije knjige s područja numizmatike, enigmatike, metrike, aritmetike, zemljopisa, alkemije, zatim djela rimskih klasika, sabrana Aristotelova djela i dr. Kao što je spomenuto, 6 knjiga tiskano je u Zagrebu. Naslovi knjiga napisani su kao u popisu jer se radi o poznatim djelima, prepoznatljivim i po skraćenom naslovu.

To su:

68. "Doctrina de praesentia corporis et sanguinis Xsti Domini, Venantii Glavina, Zagrabiae, 1779", 2 primjerka
69. "Conciones Croatica, Antony Vieyra, Zagrabiae, 1764.", 2 primjerka
75. "Annathema Marianum, Andreae Eggerer, Zagrabiae, 1772".
80. "Tractatus de incertitudine scientiarum, n̄ scitur, Zagrabiae 1759.
90. "Doctrina spiritalia sclavonica, Antonii Kanistih (!), Zagrabia 1760"
119. "Compendium arithmeticae, Gasparis Schotte, Zagrabiae, 1737." Uz to se mogu spomenuti knjige koje nisu tiskane u Zagrebu, ali za nas predstavljaju određeni interes, to su:
27. "Panegyricon Austriacum, Joannis Kristolovecz, n̄ scitur, n̄ scitur
44. "Pars artificios â operum poetorum, Paulo Ritter, Vieñae, 1683."

63. "Series Banorum Dalmatiae, Cro: et Schlav, ñ scitur, ñ scitur, ñ scitur"
71. "Evangelium Croaticum, Andreae Skodicza, Gÿurae, 1732".
72. "Historica Expositio Thaumaturgae Crisiensis ad flovium Koruska, Nicolai Benger, Viena, 1730."
100. "Fasciculus Benedictiorum, Franciscus Glogovecz, Venetiis, 1703".

Cjelokupna knjižnica, kao što se vidi iz sumarnoga popisa, procijenjena je na 19 f 36 xr. Podsjetimo se, "dnevnic", tj. stan i hrana redovnika dokinutih samostana bila je 40 xr. Prema tome vrijednost knjižnice procijenjena je na oko 29 dnevnica prosječnoga redovnika.

Iz ovoga se priloga ne vidi sudbina opisanih knjiga. U popisu predmeta koji su trebali biti odvezeni u Budim (Prilog 9A) spominju se samo misali i popisi članova bratovština kojima su korice bile okovane srebrom.

Usporedba imovnika knjižnice isusovačkoga razdoblja s onim pavlinskoga praktički je nemoguća. Imovnik pavlinskog razdoblja, iako vrlo precizan, očigledno je nepotpun, a o isusovačkom najbolje je poslužiti se riječima T. Matića "... popisi knjiga sastavljeni su nepomnjivo i površno: ne samo da nigdje nije zabilježena godina i mjesto štampanja, nego su i natpisi knjiga vrlo često zapisani tek otprilike i nepotpuno... ne može se uvijek pouzdano razabrati niti jezik... vidi se također da ljudi, kojima je komisija povjerala popisivanje knjiga, niti po svome obrazovanju nijesu bili za taj posao, tako da u inventarima ima kojekako iskrivljenih pisaca i djela..."¹⁵

Evo nekoliko primjera: "Liber germanicus incogniti authores", "Anonimus de rebus variis in 4to", "Dictionarium". Neke su knjige istoga naslova popisane na različitim mjestima, npr. "Calepini Dictionarium" na tri različita mjesta, isto i "Kerchelich, Historia Zagradiensis ecclesiae". Knjiga "Joannis Posarel, Corona 12 Stellarum in 4to" popisana je na 11 raznih mjesta. Neke knjige u dva ili više svezaka popisane su tako da je svaki svezak na drugome mjestu.

Budući da T. Matić piše o knjižnicama isusovačkih kolegija u Zagrebu, Varaždinu, Požezi i osječkoj misiji, ne ističe posebno koje su knjige na hrvatskom jeziku bile u knjižnici varaždinskog kolegija, pa se sada navode onako kako su pisane u imovniku (ne navode se cjeloviti naslovi jer se radi o poznatim djelima):

- "Blago jezika schlavonszkoga"
- "Habelich de peccato Adami, croaticus in 8to" (postoje 3 primjerka opisana na raznim mjestima i s drugačijim opisom, npr. "Pervi otecz Adam")
- "Sitek dveh verneh Marte y Magdalene"
- "Poszel Apostolszki" (opisan na dva mjesta, na drugom je naslovu pridodan "Bran-yugh")
- "Dictionarium lacerum Jambressich in 4to"
- "Kerchelich, Historia Zagradiensis Ecclesiae, in fol." (tri primjerka na raznim mjestima)
- "Dictionarium Illyricum in 4to"
- "Klavenich, Vitae sanctorum Illyricae"

Uz djela koja ističe T. Matić može se još spomenuti: "Atlas novus Tomus 1in folio maximo" i kao malu zanimljivost "Koch-Buch samt allerhand Speisen".

Prema opisanom katalogu knjižnica isusovačkoga kolegija u Varaždinu imala je nešto više od 1000 primjeraka knjiga, a posebno još 16 knjiga prema posebnom popisu: "Sub titulo haereticorum".

Što se zbilo s tom knjižnicom? Knjige su najvjerojatnije, pošto su odabrane one koje su prema nekim kriterijima bile interesantnije, prodane na dražbi. Možda su neke od njih kupili i pavlini koji su ih onda držali kao svoju ličnu imovinu.

U Prilogu 8. navedeni su obrtnici koji su sudjelovali pri procjeni imovine samostana. Neki od njih su dobro poznati, neki su manje, a neki praktički nepoznati:

zidarski majstor	Ivan Mihael Taxner
klesarski majstor	Ivan Täckhner
tesarski majstor	Simon Ignacije Wagner
stolarski majstor	Ignacije Egersdorfer
bravarski majstori	Wilhelm Parth i Bartol König
kovački majstor	Jakob Pettinger
stolarski majstor	Ivan Schweiger
bačvarski majstor	Juraj Müller
lončarski majstor	Juraj Peronjak
zlatar i srebrnar	Ivan Maichlinger
pojasarski majstor	Jakob Pehacker
kotlarski majstor	Ignacije Hutterer
limarski majstor	Franjo Holl
zvonoljevač	Leonard Weber
kiparski majstor	Franjo Orian
slikarski majstor	Ivan Görner
krojački majstori	Maksimilijan Hietinger i F. Didak Schwab, franjevac

Treba napomenuti da su svi navedeni majstori bili plaćeni za taj posao ovisno o vremenu potrebnom za procjenu. U spomenutom prilogu su navedeni utrošeno vrijeme i iznos naknade.

Najzanimljivijim, a moglo bi se reći i najznačajnijim, mogu se smatrati: Prilog 9. "Ausweis deren zum Gottes-Dienst belassenden Kirchen Apparamenten und Requisiten" sastavljen do 28. ožujka 1786. u kojem je popisana imovina koja ostaje crkvi Uznesenja Marijina i Prilog 9A. "Ausweis deren von Gottes-Dienst überflüssigen Kirchen Apparamenten und Requisiten nacher Ofen abgeschükten den Monat August 1786." u kojem je popisana "višak" imovine koja će biti poslana u Budim.¹⁶

Prema sumarnom popisu vrijednost imovine koja ostaje crkvi procijenjena je na 5.180 f i 14 1/2 xr. nalazi se na popisu aktivne i pasivne imovine, a "višak" koji će biti poslan u Budim na 2.456 f i 30 1/2 xr, nalazi se samo na popisu aktivne imovine. Sličan popis imovine crkve je i u isusovačkom imovniku s označenim brojem predmeta, ali bez procijene njihove vrijednosti.

Iako na prvi pogled izgleda da bi se usporedbom tih triju popisa moglo ustanoviti što je ostalo od imovine crkve za isusovačkoga razdoblja, što je moguće dodano tijekom pavlinskog razdoblja, što je odneseno i što je stvarno preostalo, nije uvijek baš tako. Naime opisi pojedinih predmeta, posebno paramenata, iako su dosta precizni, u većini slučajeva nisu dovoljni za identifikaciju pojedinog predmeta, pa prema tome i usporedbu.

U do sada objavljenoj literaturi često se spominje da je veća količina crkvenih dragocjenosti odnesena u Budim (Peštu), ali se obično ne navodi koje su to dragocjenosti.

Budući da je pred nama dosta precizan popis imovine isusovačke, kasnije pavlinske crkve koja je bila predviđena za prijevoz u Budim, navodimo ga u cjelini.

Treba se podsjetiti da se pri procjeni predmeta od plemenitih metala nije uzimala u obzir umjetnička izradba, nego samo čistoća srebra ili zlata i ukupna težina.

Prema tom popisu za prijevoz u Budim predviđeno je:

	Jedinična	Ukupno
	vrijednost	
	f - xr	f - xr
1. Srebrna jako pozlačena monstranca, 13-lotno srebro, težina 103 lota ¹⁷	1 - 6	113 - 118
2. Srebrni pozlačeni ciborij, 10-lotno srebro, težina 40 1/4 lota	- 40	26 - 50
3. Srebrni kalež s pliticom, pozlaćen, 13-lotni, težina 47 lota	1 - 6	51 - 42
4. Srebrni pozlačeni kalež s pliticom, 13-lotni, 47 lota	1 - 6	51 - 42
5. Srebrni pozlačeni kalež s pliticom, 7-lotni, težina 28 lota	- 28	13 - 4
6. Srebrni pozlačeni kalež s pliticom, 7-lotni, težina 29 1/2 lota	- 28	13 - 39
7. Srebrni pozlačeni kalež s pliticom, gornji dio 9-lotno srebro, 19 1/4 lota, donji dio od pozlaćenog bakra, doneseno iz kapele u vinogradu	- 36	9 - 9
8. Srebrni pozlačeni kalež s pliticom donesen isto iz vinograda, samo je gornji dio od srebra, donji je od bakra. Srebro je 8-lotno, težina 12 lota	- 32	6 - 24
9. Veliki srebrni križ, 13-lotni, težina 228 lota	1 - 6	228 - 48
10. Manji srebrni križ, 13-lotni, težina 45 3/4	1 - 6	59 - 19
11. Srebrni relikvijar, 8-lotni, težina 25 lota	- 32	13 - 20
12. 6. kom. velikih srebrnih svijećnjaka, 13-lotni, težina 997 lota	1 - 6	1096 - 42
13. Knjiga Bratovštine muke i smrti Isusove, korice okovane srebrom, 9-lotnim, težina 67 1/2 lota	- 36	40 - 30
14. 2 slike s prikazima Sv. Ignacija i Sv. Franje Ksaverskog, na srebrnim pločama, srebro 9-lotno, težina 232 lota	- 36	139 - 12
15. 106 komada raznih okvira za slike izrađenih od 9-lotnoga srebra, težina 314 1/2 lota	- 36	188 - 42
16. Misal s koricama presvučenim crvenim baršunom i okovane 11-lotnim srebrom, težina 25 1/4 lota	- 44	18 - 251
17. Kadionica sa zdjelicom i žličicom od 10-lotnog srebra, težina 102 lota	- 40	68 - 20
18. Lomljeno 10-lotno srebro i nekoliko srebrnih sitnica, težina 4 lota	- 40	2 - 40
19. 16 srebrnih zavjetnih darova, od toga neki pozlačeni, prema specifikaciji koju je već ranije izradio otac prior, težina 38 7/8 lota		21 - 34
20. 2 dalmatike od crvene tkanine s bijelim cvjetovima, ledna pruga od bijelog atlasa s pozlaćenim polubortama, bez pripadajućeg pribora	15	
21. Misnica od crvenozlatnog baršuna s pozlaćenim čipkama, podstavljena grimiznim taftom, stola, manipul i pala	12	
22. Misnica od crvenozlatnog baršuna sa srebrnim i zlatnim čipkama, podstavljena grimiznim taftom, sa stolom i manipulom	12	

	f	xr
23. Misnica od crvenozlatnog baršuna sa srebrenim i zlatnim čipkama, podstavljena smeđim taftom, uz to stola i manipul sa srebrenim i zlatnim čipkama, bez veluma, burse i pale	8	
24. Misnica od bijele tkanine s cvjetovima, srednja pruga s pozlaćenom čipkom i pozlaćenim polubortama, podstavljena grimiznim taftom i svim pripadajućim priborom. Velum s pozlaćenim čipkama	16	
25. Misnica od pozlaćene prugaste tkanine s pozlaćenim čipkama i svim odgovarajućim priborom	6	
26. Misnica od crvenozlatnog baršuna s posebrenim čipkama, srednja pruga s pozlaćenim i posebrenim bortama, bursa stola i manipul, bez pale. Velum s cvjetovima druge vrste	10	
27. Misnica od žute svilene tkanine s pozlaćenim prugama i srebrenim bortama, stola i manipul	15	
28. Misnica od modrog baršuna s pozlaćenim bortama podstavljena modrim taftom, sa svim pripadajućim priborom	20	
29. Misnica od zelene polusvile s cvjetovima s tri pruge od crvene polusvile s cvjetovima i bijelim svilenim bortama i svim pripadajućim priborom	3	
30. Dvije jednake misnice od crne tkanine protkane srebrom, a srebrenim polubortama. Velumi sa srebrenim čipkama i ostalim pripadajućim priborom	24	
31. Dvije jednake misnice od zelene tkanine, srednje polje od crvene tkanine s leonskim bortama, s pripadajućim stolama i manipulima	3	
32. Tri jednake misnice od bijele tkanine s utkanim cvjetovima, srednje polje od žute tkanine sa žutim leonskim bortama i svim pripadajućim priborom	5	
33. Stara bijela misnica izvezena srebrom i žutim leonskim čipkama sa stolom i manipulom	-	45
34. 9 kom. stola raznih boja i izrade s leonskim i svilenim bortama	-	15
35. 10 komada raznih manipula	-	6
36. Velum, bijeli bogato ukrašen zlatom i zlatnim čipkama	-	24
37. 4 kom. raznih veluma s leonskim čipkama	-	16
38. Bursa sa zlatom izvezenim križem i pozlaćenim bortama	-	6
39. 3 stare različite burse i dvije patene	-	2
40. Kukuljica od jednoga svilom izvezenog pluvijala	-	1
41. Antependij od crvene tkanine protkane zlatnim nitima s pozlaćenim i posebrenim čipkama	12 -	30
42. Antependij od bijele tkanine s utkanim crvenim cvjetovima, polja su razdvojena bijelim i pozlaćenim polubortama	8	
43. Stari i istrošeni antependij od srebrenoga moarea sa svilenim prugama i srebrenim bortama	1 -	30
44. Stari, istrošeni antependij od modroga damasta	-	45
45. Stari antependij od oslikane lanene tkanine	-	9
46. Dvije jednake misnice od crvenoga tafta, pruge od izvezene tkanine sa žutim cvjetovima	5	

Od Gospina kipa u loretskoj kapeli

	f	xr
47. Odjelce od žutoga tafta ukrašena bijelim leonskim čipkama		30
48. Isto, od crvenobijele tkanine ukrašene cvjetovima s pozlaćenim čipkama	1	
49. Isto, od crvenoružučaste tkanine ukrašene čipkama s perlama		36
50. Isto, od crvene svilene tkanine bez čipke		30
51. Isto, od crvene tkanine izvezene svilom, bez čipke		30
52. Isto, od plave svilene tkanine ukrašeno pozamenterijom		15
53. Dvije zlatne krune za kip Majke Božje iz loretske kapele. Veća s kipa Majke Božje, manja s Djeteta Isusa, koje su se nalazile u sakristiji, a stavljane su preko kruna od pozlaćene mjedi koje su se nalazile na kipu. Težina zlata 40 dukata à 3 f		120
Ukupno	2.456	30 1/2

Prilog 9. u kojem su popisani, opisani i procijenjeni oltari, liturgijsko posuđe i drugi predmeti, zatim liturgijska odjeća (paramenti) koji ostaju crkvi, iako je osobito interesantan, preopširan je da bi se donosio u cijelosti pa se prikazuje u nešto skraćenom obliku, s time da se ne izostavljaju bitne pojedinosti. Tako:

U **zvoniku** je 5 zvona izrađenih 1664., 1665., 1731. i 1753. Kod svakoga je upisana težina i vrijednost (ukupno 1898 f 45 xr). Na **koru** se nalaze orgulje (180 f).

Na **glavnome oltaru** su 4 slike (!) u drvenim, ukrašenim, pozlaćenim i posrebrenim okvirima. U dva daljnja drvena okvira su mali srebrni kipovi (4 f). U tabernakulu je srebrna jako pozlaćena monstranca s dvije lunete ukrašene s 3 dijamanta (118 f 48 xr) i dva srebrna pozlaćena ciborija (111 f 22 1/2 xr). Na tabernakulu, na glavnom oltaru, dvije su slike pod staklom u drvenim pozlaćenim okvirima (4 f), 6 malih srebrnih svjetiljki (162 f 48 xr) i 6 mjedenih, pozlaćenih (18 f). Ispred velikog oltara je malo zvono i 3 drvena pozlaćena svjećnjaka (15 f).

Na **oltaru Sv. Ignacija** je velika slika Sv. Alojzija (!) u crnom, nešto pozlaćenom okviru (51 xr), 2 piramide s relikvijarima (1 f), 4 velika mjedena svjećnjaka (6 f 40 xr) i oltarsko zvonce (3 xr).

Na **oltaru Sv. Ksaverija** (!) su 3 slike (!) (1 f), 4 mala mjedena svjećnjaka (2 f 40 xr), 8 mjedenih pozlaćenih srdaca u nešto posrebrenim okvirima (10 f).

Na **oltaru Sv. Katarine** je velika slika Sv. Donata u drvenom pozlaćenom okviru (51 xr) i još dvije ukrasne slike (30 xr), drveni križ na kojem je mali kipić od tučenoga srebra i 4 mala mjedena svjećnjaka (2 f 30 xr).

Na **oltaru Sv. Anđela zaštitnika** ("Heilig. Schutz Engl") dva su velika mjedena svjećnjaka (2 f 40 xr).

Na **oltaru 7 Sv. Mučenika** dvije su ukrasne slike u okvirima od pozlaćenog drveta (34 xr) i dva veća mjedena svjećnjaka (2 f 40 xr).

Na **oltaru Sv. Križa** je križ izrađen od kristalnog stakla s ukrasima od zlata (2 f), 4 velika mjedena svjećnjaka (5 f 20 xr) i jedan srebrni (70 f 24 xr). Drugo se ništa ne spominje.

Na **oltaru Majke Božje u loretskoj kapeli** je kip Majke Božje od nešto pozlaćenoga srebra (cijena nije označena), 4 svjećnjaka od posrebrenog drveta (36 xr), 1 srebrna svjetiljka (cijena nije označena). Ova kapela sa svime što se u njoj nalazi pripada obitelji grofa Draškovića. Tu se nalazi i njihova obiteljska grobnica.

Ispred glavnoga oltara je velika srebrna svjetiljka (88 f), mjedeni svjećnjak za 12 svijeća (3 f), 6 oltarskih zvončića (18 xr), 11 običnih oltarskih jastuka (33 xr), 6 kositrenih pladnjeva za svijeće sa staklenim ampulama (1 f 16 xr), dvije zastavice koje se upotrebljavaju kod krštenja djece, jedna crvena, a druga od zelenoga tafta (2 f), dvije zastavice od tafta za mimohode (1 f 30 xr) i jedna crkvena zastava od broširane tkanine (51 xr).

U **sakristiji** se nalaze srebrni i pozlačeni pacifikal (14 f 42 xr), monstranca s relikvijama Sv. Donata od bijele pozlačene mjedi (1 f 30 xr), 8 kaleža: srebrni i pozlačeni ukrašen figurama i češkim kamenjem s pliticom (52 f 31 1/2 xr), srebrni i pozlačeni s pliticom (39 f 24 xr), srebrni i pozlačeni s pliticom (35 f 12 xr), srebrni i pozlačeni s pliticom (27 f), srebrni i pozlačeni s pliticom (26 f 24 xr), srebrni i pozlačeni s pliticom (38 f 30 xr), srebrni i pozlačeni s pliticom (47 f 34 1/2 xr), srebrni i pozlačeni s pliticom (47 f 18 xr), srebrna kadionica sa zdjelicom i žličicom (86 f 4 xr), srebrni pladanj s dvije staklene i srebrom ukrašene ampule (23 f 6 xr) misal u koricama presvučenim crvenim baršunom i okovani srebrom (cijena nije označena), 8 običnih misala s koricama presvučenim kožom (4 f), 9 raznih drugih liturgijskih knjiga (49 xr).

Slijedi dosta opširan opis liturgijske odjeće. Primjera radi spominjemo samo dio svećane odjeće, tako:

- Misnica od crvenog baršuna izvezena zlatom i srebrom s odgovarajućim manipulom, srebrom ukrašena stola, velum sa srebrnim čipkama i tome odgovarajući antependij od crvenog baršuna (ukupno 200 f).

- Misnica od bijelog damasta izvezena zlatom i srebrom i svim pripadajućim priborom, uz to bijeli antependij od bogato izvezenog tafta sa žutim leonskim bortama (ukupno 80 f).

- Bijeli pluvijal s crvenim cvjetićima, ukrašen čipkama i zlatnim polubortama, bez stole. Dvije odgovarajuće dalmatike sa zlatnim resicama bez stole i manipula. Pet odgovarajućih bijelih misnica podstavljenih crvenim taftom i sav ostali pribor. Velumi su od bijelog damasta sa zlatnim čipkama (ukupno 200 f).

- Pet bijelih misnica od svilene cvjetne tkanine s prugama od crvene svilene tkanine ukrašene bijelim cvjetovima, sve podstavljene sjajnom lanenom tkaninom, obrubljene zlatnim bortama i sav pripadajući pribor. Velumi su obrubljeni zlatnim čipkama. Dvije odgovarajuće dalmatike s jednom stolom i dva manipula (ukupno 100 f).

- Pet zelenih misnica od kojih su dvije od zelene tkanine bogato ukrašene srebrom, podstavljene zelenim taftom i ukrašene bijelim leonskim čipkama sa svim priborom. Preostale tri misnice su od zelenog damasta, srednje polje je od tamnocrvene, zlatom bogate tkanine s bijelim leonskim bortama. Velumi su od zelenoga tafta obrubljeni bijelim leonskim čipkama. Uz to plavozeleni antependij od cvjetne tkanine protkan zlatom i ukrašen bijelim leonskim čipkama (ukupno 70 f).

Na sličan način opisana je preostala svećana, crvena, plava i crna liturgijska odjeća, zatim bijela, plava i crna svakodnevna odjeća i drugo, alme, humerali, purifikatoriji, korporali i dr.

Pri kraju popisa dosta se detaljno opisuje tabernakul od crvenoga baršuna izvezena zlatom i srebrom. Radi se vjerojatno o onome što ga je, prema opisu Vanina (str. 479), izvezla grofica Zrinska. Vrijednost mu je 120 f. Zatim baldahin za procesije (80 f), sagovi i zidne prostirke. Posebno se precizno popisuje ruho misnika mitronosca (mitra, misnica sa stolom i manipulom, dvije dalmatike s pripadajućim stolama i manipuli-

ma, pluvijal sa stolom, bursa, pala, velum, dvije tunicele, alba, cingulum, par čarapa od bijeloga tafta, par rukavica, gremijal, sve u ukupnoj vrijednosti 220 f). Uz to pacifikal od pozlaćenoga srebra ukrašen češkim plavim i bijelim umjetnim draguljima, pastoral od bijele mjedi djelimice posrebrjen a djelimice pozlaćen i ukrašen isto češkim draguljima, dva oltarna jastuka, kanonska knjiga, srebrna pozlaćena zdjela za pranje ruku s vrčem. Sva se ta oprema spominje u isusovačkom imovniku kao imovina Bratovštine muke i smrti Isusove. Prema Vaninu (str. 453.) nabavljena je 1743. za 1650 f.

Na kraju popisa, bez procjene vrijednosti, spominju se jedna velika četvorokutna slika (!) i 9 ovalnih u drvenim okvirima koje prikazuju muke Kristove i vise na zidovima. U sobi iznad sakristije su "Castrum Doloris" i Kristov grob, a u sakristiji na zidovima je 5 slika u drvenim okvirima koje prikazuju isusovačke svece, uz to 6 raznih ormara od tvrdog i mekog drveta za čuvanje kaleža, liturgijskog ruha i drugih potrepština te antependija.

U upravo izloženom popisu ima jedna osebjnost koja u prvi mah nije uočljiva, tek pažljivijom usporedbom s isusovačkim imovnikom postaje jasnijom.

Naime, prilikom dokidanja isusovačkog reda nisu bile dokinute bratovštine i kongregacije koje su bile pod pokroviteljstvom toga reda. Poznato je da je posebno Bratovština muke i smrti Isusove bila veoma popularna i imućna. U isusovačkom imovniku jasno je razdvojena imovina crkve od imovine bratovština i kongregacija. Moguće je da u slučaju podržavljenja crkve ne bi bila podržavljena i njihova imovina.

U vrijeme dokidanja pavlinskog reda posebnom uredbom dokinute su sve bratovštine i kongregacije. Njihova imovina trebala je biti posebno popisana, dijelom poslana u Budim, a dijelom prodana na dražbi. Kako su se predmeti koji su bili vlasništvo bratovština nalazili u crkvi, to su popisani kao imovina crkve koja je samo dijelom trebala biti podržavljena, a veći dio je trebao ostati crkvi. Uz to se izričito naglašava da je imovina loretske kapele posvećene Majci Božjoj, privatno vlasništvo obitelji Drašković.

Ima li se to na umu, postaje jasniji odabir predmeta koji su trebali biti poslani u Budim u odnosu na one koji bi trebali ostati crkvi.

Ipak, u rujnu 1787. dolazi kontrolor Antun Losz, koji konstatira da nije posebno popisana imovina Bratovštine muke i smrti Isusove i sastavlja novi popis u kojem navodi sve predmete za koje smatra da su vlasništvo Bratovštine, a nalaze se na popisu predmeta koji ostaju crkvi (Prilog 9). Teško je povjerovati da članovi popisivačke komisije nisu bili upoznati s time koji su predmeti formalno vlasništvo crkve, a koji Bratovštine.¹⁸

O karakteru kontrolora Losza najbolje svjedoči zadnja stavka imovine Bratovštine, željezna ograda ispred oltara Sv. Križa, koja po njemu teži oko 25 ct. Budući da nije siguran, pita da li da se ograda iščupa iz zida! U istom dopisu navodi da član komisije, tridesetničar Franjo Ivanić, uz suglasnost drugog člana komisije, podžupana Stjepana Csernka, zadržava neke predmete s popisa i ne želi ih predati, pa pita kako da se postupi u tom slučaju. Prilaže popis tih predmeta (srebrna i pozlaćena monstranca, srebrni pozlaćeni kalež s pliticom, kadionica sa zdjelicom i žličicom, misal u koricama okovanim srebrom, srebrna i pozlaćena zdjela za pranje ruku, parametri za misnika mitronosca sa svim priborom, ljubičasta misnica od baršuna s dobrim bortama, dvije misnice od bijele teške tkanine, tabernakul od crvenog baršuna izvezen zlatom i srebrom). Prema načinu opisivanja pojedinih predmeta vidi se da je Antun Losz bio izraziti "činovnik" kojega se nije ticala ni umjetnička ni sakralna vrijednost tih predmeta, nego isključivo koliko se novaca može iz toga utržiti.

Iz samog predmeta ne vidi se što se s time dalje zbivalo, jedino što je sigurno jest to da je željezna ograda i do danas ostala na svojem mjestu, pred oltarom sv. Križa u crkvi Uznesenja Marijina u Varaždinu.

Uspoređujući popis paramenata i drugih predmeta u crkvi Uznesenja Marijina za isusovačkog razdoblja, uključujući i imovinu već prije spomenutih kongregacija i bratovština s onim pavlinskog reda ne bi se moglo reći da je za pavlinskog razdoblja nabavljeno nešto bitno novoga, vjerojatno jer je i zatečenoga bilo u dovoljnim količinama. Uz to, pavlinsko je razdoblje trajalo nepunih 10 godina tijekom kojih je težište bilo na obnavljanju u požaru stradalih zgrada, održavanju redovne nastave u gimnaziji, bogoslužju, kao i drugim tekućim potrebama, tim više što su varaždinski pavlini ostali bez osnovnih prihoda. Budući da je isusovačka imovina koja je donosila redovni prihod podržavljena, bez aktivne pomoći drugih pavlinskih samostana, poglavito onoga u Lepoglavi, varaždinski pavlinski samostan vjerojatno ne bi mogao opstati.

Pitanje je što se tijekom vremena zbilo s paramentima i drugim predmetima koji su prema Prilogu 9. ostavljeni crkvi jer je samostan uključivo i crkva nakon 1786. korišten za smještaj vojske i žitnicu, a crkva je nanovo posvećena tek 1797.

SAŽETAK

Uspoređujući popis paramenata i drugih predmeta u crkvi Uznesenja Marijina za isusovačkog razdoblja uključujući imovinu bratovština i kongregacija koje su bile pod njihovim pokroviteljstvom, s onim pavlinskog razdoblja, ne bi se moglo reći da je tijekom pavlinskog razdoblja nabavljeno nešto bitno novoga, vjerojatno jer je i zatečenoga bilo u dovoljnim količinama. Uz to pavlinsko razdoblje trajalo je nepunih 10 godina tijekom kojih je težište bilo na obnavljanju u požaru stradalih zgrada i crkve, održavanju redovne nastave u gimnaziji, bogoslužju, kao i drugim tekućim potrebama, tim više što su varaždinski pavlini bili bez osnovnih prihoda. Budući da je isusovačka imovina koja je donosila redovni prihod podržavljena, bez aktivne pomoći drugih pavlinskih samostana, poglavito onoga u Lepoglavi, varaždinski pavlini vjerojatno ne bi mogli opstati.

Pitanje je što se tijekom vremena zbilo sa paramentima i drugim predmetima koji su bili ostavljeni crkvi, jer je samostan, uključivo i crkva, nakon 1786. korišten za smještaj vojske i žitnicu, a crkva je nanovo posvećena tek 1797.

ZUSAMMENFASSUNG

Beim Komparieren des Verzeichnisses der Paramente und anderer Gegenstände in der Maria Himmelfahrtkirche während der Jesuitenperiode einschließlich das Eigentum der Bruderschaften und Kongregationen, die unter ihren Patronat waren, mit denen aus der Paulinenperiode, konnte man nicht sagen, daß während der Paulinenperiode etwas wesentlich neues angeschafft wurde, warscheinlich denn auch angetroffener gab in genügenden Mengen. Dabei daurete die Paulinische Periode nicht ganz voll 10 Jahre, während dessen die Schwerpunkt war auf der Instandsetzung im Feuer Schaden erlittener Gebäude und Kirche, die Abhaltung des ordentlichen Unterrichtes im Gymnasium, Gottesdienst, als auch auf anderen laufenden Bedürfnissen, desto mehr denn die Varaždiner Paulinen sind ohne fundamentales Einkommen.

Da die Jesuiteneigentum, die regelmässige Erträge brachte, verstaatlicht wurde, die Varaždiner Paulinen konnten nicht ohne aktive Hilfe anderer Paulinenkloster, besonders dieses in Lepoglava, existieren.

Es ist fraglich, was während der Zeit mit den Paramenten und anderen Gegenständen, die der Kirche gelassen wurden, geschah, weil der Kloster, einschließend auch die Kirche nach 1786 für die Unterkunft des Heeres und als Getreidekammer genutzt worden war, und die Kirche erst 1797 aufs neue geheiligt wurde.

BILJEŠKE

¹ Imovnik isusovačkog kolegija u Varaždinu sačuvan je u dva primjerka, obadva u Hrvatskom državnom arhivu (HDA) : Hrvatsko kraljevsko vijeće (HKV), Sept. 111 : 1774. i Isusovački samostan u Varaždinu, kut. XXIX.

² Miroslav Vanino, Isusovci i hrvatski narod, sv. II, Zagreb 1987. Poglavlje: Varaždinski kolegij, str. 323–500. Posebno podpoglavlja: Zakmardijev konvikt Ksaverianum, Đačka Marijina kongregacija, Građanska Marijina kongregacija, Bratovština muke i smrti Isusove, Crkva Marijina Uznesenja.

³ Krešimir Filić, Povijest varaždinske gimnazije. Spomenica varaždinske gimnazije 1636–1936. Varaždin 1937. str. 45–116

⁴ Emilij Laszowsky, Crkvene stvari dokinutoga samostana opatica Sv. Klare u Zagrebu. Stari i novi Zagreb, Zagreb 1925. (Pretisak: Zagreb 1994.) str. 180–187.

⁵ Ante Sekulić, Pregled povijesti pavlina. Kultura pavlina u Hrvatskoj. Zagreb 1989. str. 31–38.

⁶ Adam Wolf, Die Aufhebung der Klöster in Innenösterreich 1782–1790. Wien 1871. Autor vrlo detaljno i precizno opisuje početak, razvoj i rezultate prvenstveno crkveno-gospodarskih reforma Josipa II., navodeći broj i nadnevak pojedinih uredba. Iako je težište na reformama u Štajerskoj, Koruškoj i Kranjskoj, uvodni i završni dio odnosi se na sve zemlje Habsburške Monarhije, što navodi i sam autor.

⁷ HDA, Komorski administratorat u Zagrebu (KAZ), kut. 36, svežanj G 10, No 465 s priložima: 2, 2A, 2B, 2C, 3, 4, 5, 6, 7, 7A, 8, 9, 9A, 10, 13, (Prilozi 11 i 12 nisu na mjestu, vjerojatno nedostaju). No 942 s priložima 1, 14, 18.

⁸ Stjepan Csernko bio je podbilježnik od 1767, bilježnik od 1771., kasnije podžupan Varaždinske županije i dvorski savjetnik. Izjašnjavao se kao Mađar, a građaninom grada Varaždina postao je 1775. Uzgred se može napomenuti da je 1778. dobio pravo točenja vina kod skele za Čakovec na Dravi. Iz manje poznatih izvora doznajemo da je bio u bliskom srodstvu s nekoliko, u ono doba istaknutih članova obitelji Szentmartony. Naime djed po majci bio mu je Stjepan Szentmartony, vojvoda kotoribski, a ujaci Josip Szentmartony, komesar u Kotoribi i Ignacije Szentmartony st. bivši isusovac. Bratići, sinovi Josipovi, bili su mu Ignacije Szentmartony ml. bivši isusovac u to vrijeme župnik u Belici i Tomo Akvinski Szentmartony, pavlin, koji je jedno vrijeme bio prior pavlinskog samostana u Varaždinu. Ovo se navodi stoga što su mu prilike u varaždinskom pavlinskom samostanu vjerojatno bile dobro poznate, a to je imalo značajnog utjecaja pri popisivanju imovine toga samostana prilikom njegova dokinuća.

(Izvori i literatura: Zlatko Herkov, Organizacija uprave grada Varaždina ... Varaždinski zbornik, Varaždin 1983. str. 229; HDA, Matična knjiga vjenčanih župe Donji Vidovec, br. 1445. (21. veljače 1740. vjenčani su Magdalena, kći Stjepana Szentmartonyja i Sigismund Csernko iz Nedelišća); Arhiv HAZU, IV B 35, Kotoribski protokol; Nadbiskupski Arhiv Zagreb, D.O.D. No 425 (1785); Tatjana Puškadija-Ribkin, O mogućem autoru gramatike kajkavskog jezika za Nijemce. Kaj, 28, 1995, 1–2, str. 40–48; Mirko Androić, Prilozi poznavanju društvenih i gospodarskih prilika grada Varaždina. Varaždin u XVIII stoljeću ... Zagreb - Varaždin 1972, str. 73.)

⁹ Igor Karaman, O gospodarskom položaju crkvenih posjeda u Hrvatskoj potkraj 18. stoljeća. Arhivski vjesnik, III, 1960, str. 353–365 i nešto dopunjeno u knjizi: Privredni život banske Hrvatske. Zagreb 1989. str. 164–174. U tom članku autor ukratko objašnjava reforme Josipa II., posebno na crkveno-gospodarskom području. Detaljnije objašnjava osnivanje Komorskog administratorata u Zagrebu i djelokrug njegova rada. Sačuvani spisi KAZ čuvaju se u Hrvatskom državnom arhivu.

Kamil Dočkal, Građa za povijest pavlinskih samostana u Hrvatskoj. Varaždinski samostan. Rukopis se nalazi u Kaptolskom arhivu u Zagrebu, a drugi primjerak u Arhivu HAZU.

Ivy Lentić-Kugli, Prilog istraživanju dokumentacije o pavlinskom (bivšem isusovačkom) sakralno-samostanskom kompleksu u Varaždinu. Mala biblioteka Godišnjaka zaštite spomenika kulture Hrvatske. Prilog uz broj 13/1987. Zagreb 1988. str. 3–26. Autorica spominje podatke iz spomenice crkve Uznesenja Marijina, koji su sukladni s onima u popisu imovine, ali postojanje samog imovnika ne spominje.

Đurđica Cvitanović, Dokumentaciona građa isusovačke arhitekture u sjevernoj Hrvatskoj i Slavoniji. Godišnjak zaštite spomenika kulture Hrvatske, 1/1975, str. 219–246.

¹⁰ Budući da nije sačuvan popis imanja pavlinskog samostana u Varaždinu (već prije spomenuti prilozi 11. i 12), osim vrlo opširnog opisa imanja u Nedeljancu (Prilog 14), ne može se ustanoviti da li se radi o istim imanjima ili nekim drugim. Imanja spomenuta pod brojevima 2. do 6. pouzdano su podržavljena nakon dokidanja isusovačkog kolegija.

¹¹ Vida Pavliček, Varaždinske gradske zaklade krajem 19 i početkom 20. stoljeća. Radovi Zavoda za znanstveni rad HAZU Varaždin, br. 6–7, 1994. str. 123.–145. U uvodnom dijelu članka autorica objašnjava pojam, porijeklo i namjenu tzv. pobožnih zaklada.

¹² 1 libra - 1b - oko 0,5 kg ; 1 vedro - oko 57 litara

¹³ Podaci iz Priloga 7A i 13 dopunjeni su podacima iz Knjige živih i mrtvih pavlina. Čazmanski kaptol, Rkp. 6 i 7 i nekih drugih pristupačnih izvora

¹⁴ Radi se, dakako, o našem poznatom književniku, no ovdje se navode samo podaci navedeni u spomenutim prilozima.

¹⁵ Eva Verona, Jozefinske bibliotečno-političke mjere s osobitim osvrtom na sudbinu knjižnice Kr. akademije u Zagrebu. Vjesnik bibliotekara Hrvatske, XXIX, 1979–1980, 1–4, str. 1–41.

Tomo Matić, Knjižnice zagrebačkog, varaždinskog i požeškog kolegija i osječke misije. Vrela i prinosi, 11, 1940, str. 47–67.

Mladen Bošnjak, Knjižnice pavlina u Crikvenici i Novom Vinodolskom. Jadranski zbornik, VII, 1966–1969. Rijeka-Pula, str. 461–505.

¹⁶ Osnovni podaci o crkvenim paramentima i drugim predmetima: **Anđelko Badurina** i dr., Leksikon ikonografije, liturgike i simbolike zapadnog kršćanstva. Zagreb 1979. i **Rupert Berger**, Mali liturgijski leksikon. Zagreb 1993.

O crkvenim predmetima izrađenim od metala pisao je **Ivo Lentić** u više kataloga za izložbe, među ostalim: “Riznica zagrebačke katedrale Zagreb 1983; “Kultura pavlina u Hrvatskoj 1244–1784”. Zagreb 1989.; “Isusovačka baština u Hrvata” Zagreb 1992. ; “Sveti trag” Zagreb 1994.

O misnom ruhu, paramentima, pisala je **Zdenka Munk** u katalogu za izložbu “Riznica zagrebačke katedrale”, a **Jelena Ivoš** u katalogima za izložbe “Kultura pavlina u Hrvatskoj”, “Isusovačka baština u Hrvata”, i “Sveti trag”. Uz to se mogu još spomenuti: **Vanda Pavelić-Weinert**, Barokne “kerpicze” u Jastrebarskom i oko njega. Kaj, VIII, 1975, 7, 65–72 i iste autorice: “Ostavljam moju černoga baršuna halju ...” Kaj, 1977, 9/10, 75–90. O starom misnom ruhu u našim crkvama pisao je **Gjuro Szabo**, Narodna starina, 17/1928, 145–153. O leonskim čipkama i bortama, vidi: **Miroslava Despot**, Pokušaji manufakture u Građanskoj Hrvatskoj u 18. stoljeću. Građa za gospodarsku povijest Hrvatske, knj. 12. Zagreb JAZU, 1962. str. 69/70.

O kiparstvu 17. i 18. stoljeća u crkvi Sv. Marije u Varaždinu piše **Doris Baričević**, Isusovačka crkva i samostan u Varaždinu, Mala biblioteka godišnjaka zaštite spomenika kulture Hrvatske, Prilog uz br. 13/1987, Zagreb 1988. str. 53–67. U istoj publikaciji na str. 69–72 je članak **Ivy Lentić-Kugli**, Slikarski radovi u bivšoj isusovačkoj crkvi Sv. Marije u Varaždinu. Nažalost u popi-

sima imovine i isusovačkog i pavlinskog razdoblja crkve slike i kipovi spominju se samo mimo-gred, pretežno u slučajevima kada su slike imale okvire od srebra ili su bile izrađene na srebru, a kipovi ako su bili izrađeni od plemenitih metala ili su imali ukrase od srebra ili zlata.

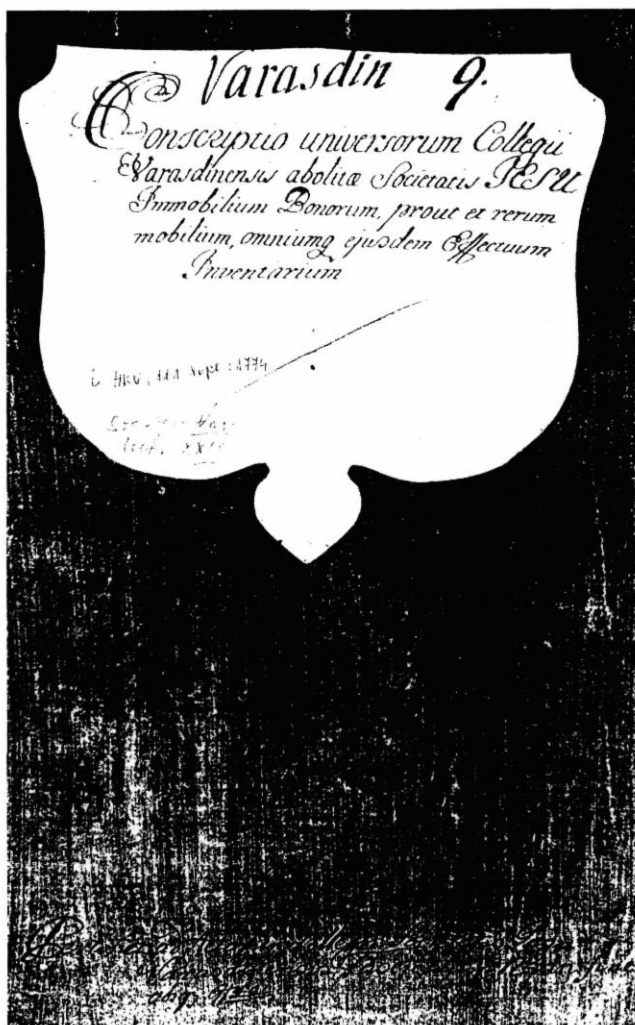
¹⁷ 1 lot je približno 17,5 g; čisto srebro je 16-lotno 1 dukat zlata je približno 3,5 g

¹⁸ HDA, KAZ kut. 43, No 123; VŽ kut. 88, No 2623; KAZ kut. 42, Fasc "I", No 2484.

Primljeno: 1996-3-21

- PRILOZI-

Inventarske liste

2. KLASIFIKACIJA IMOVINE
KONKREKACIJA

918

Inventarium Quisdam Ecclesiae Von Silber

9A/1; 9/11	1	Monstranz aus Silber mit einem Kreuz von Pölsner Erzbischof Leobwiner	1
9A/2-61 KOM 9/15, 19	2	Ciboria aus Silber und verguldet	3 R. 2
	3	Patene aus Silber mit einem Kreuz aus Silber	3
9A/3-8	4	Patene mit Silber verziert und verguldet	1
	5	Patene aus Silber und verguldet	3
	6	Patene aus Silber mit einem Kreuz aus Silber	2
9A/9	7	Gruppe Kreuz von Pölsner Silber	1
9A/10	8	Tom von Silber	1
9/123	9	Sacristan Kreuz von Silber und verguldet	1
9A/12	10	Tom von Silber	8
	11	Pölsner Silber	4
9A/17	12	2 Kreuz. Kreuz aus Silber und Silber	1
9/127	13	Pölsner Silber mit einem Kreuz aus Silber	1
	14	Gruppe Kreuz von Silber mit Silber verguldet von Silber Lignu Ignatii und Xaverii	2
	15	Gruppe Kreuz von Silber mit Silber verguldet von Silber Lignu Ignatii und Xaverii	1
9A/53	16	Gruppe Kreuz von Silber mit einem Kreuz aus Silber	2
9A/11 SAH 2.1	17	Monstranz aus Silber	2

FEST-TÄGE
Paramenten von den Fest-Tagen von
Liniengewebe WEISSEN FARBE

18. Ein Paar Liniengewebe mit einem Kreuz
aus Silber verguldet mit einem Kreuz
aus Silber

Cast

110.

- 179
- 15) Cast von Anspornhurnu Kolumne mit runder
mit, von runder Platte mit Spil, weiß, mit
Spilhornu selbst Kommen mit allen Zugspinn - - - 1
 - 16) Von Kommenhurnu selbst mit Spilhornu Kommen
mit Anspornhurnu Platte, von Platte runder
mit, mit Spilhornu selbst Kommen von Platte
von Anspornhurnu Platte mit Spilhornu Platte
sind alle Zugspinn Cast zu allen - - - 5
 - 20) Dalmatick von runder runder Metalle - - - 2
 - 21) Blural - - - 1
 - 22) Cast von Anspornhurnu Zug mit Anspornhurnu Zug
von Platte von Platte mit Zug, mit
Anspornhurnu Spilhornu selbst Kommen
von Platte selbst mit Spilhornu Platte
sind alle Zugspinn zu allen - - - 5
 - 23) Dalmatick von runder runder Metalle - - - 2
 - 24) Antependium von Anspornhurnu Zug mit Spilhornu
selbst Kommen Anspornhurnu Kommen - - - 1

Feuer tägliche Cast FEUER TÄGLICHE CAST

- 1) Von Zug mit Anspornhurnu Kolumne, von Platte
selbst Kommen mit Spil, mit Spilhornu Kolumne
Spilhornu zu von Platte Spilhornu Platte, runder
von Spilhornu Kolumne, von Platte Zug von
Anspornhurnu Spilhornu Zug mit Spilhornu
Platte, von Corporal Zugspinn, mit Platte Spilhornu!
- 2) Von runder runder Zug Spilhornu Platte, von Platte
Korn mit Spilhornu Kolumne, mit Spilhornu
selbst Kommen, mit allen Zugspinn - - - 2
- 3) Von runder runder Zug Spilhornu Platte von Platte
von Spilhornu Zug weiß mit runder
Kommen - - - 1
- 4) Von runder runder Cast von Spilhornu Metalle
Antependium - - - 1
- 5) Dalmatick von Spilhornu Zug - - - 2
- 6) Cast von Anspornhurnu Platte Platte, von Platte Platte
Spilhornu Zug mit Spilhornu Kolumne, von
Platte Zug von Anspornhurnu Dalmatick mit sel.
Kommen Platte zu allen - - - 5
- 7) Antependium von Spilhornu Metalle - - - 1

Cast

178

	970
Veru parvum - - - - -	1
Craticula - - - - -	1
Lappara ferrea focalis - - - - -	1
Cochlearia ferrea - - - - -	2
Sartagnes - - - - -	2
Sucela ordinaria testacea - - - - -	4
Alle similes - - - - -	10
Tripodes similes - - - - -	2
Staphum - - - - -	1
Ampora major pro aqua - - - - -	1
Instrumentum Culmace Stultivolynna did - - - - -	1
Mansergra culmaria - - - - -	5
<u>In Correo</u>	
Fam Curruo - - - - -	1 1/2

Signat. & Varasdim die 30ma Januarii 1774

Comes Franciscus Batovichius
Comissarius Politicus

Josephus Pomeranus
Regius Camerarius Reipublice
de Pomerania

Coram me Antonio Pulhaji Can. Lay.
Comissario Diocesano

440 J. A.

Ausweis deren von
Gottes = dienst überflüssigen
Kirchen Apparamenten und
Requisiten nächer Ofen
abgeschänkten den Monat Aug.
1786.

AUSWEIS DEREN VON
GOTTES = DIENST ÜBERFLÜSSIGEN
KIRCHEN APPARAMENTEN UND
REQUISITEN NÄCHER OFEN
ABGESCHÄNKTE DEN MONAT AUG.
1786

30.4.1786

